Liikenne- ja viestintäviraston lausunto E-kirjeestä 10/2024 Valtioneuvoston selvityksestä koskien Komission tiedonantoa EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteesta sekä etenemistä kohti ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom (jäljempänä Traficom) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Valtioneuvoston selvityksestä koskien Komission tiedonantoa EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteesta sekä etenemistä kohti ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä.

Komissio antoi 6.2.2024 tiedonannon "Turvattu tulevaisuus – Euroopan vuoden 2040 ilmastotavoite sekä eteneminen kohti ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä kestävässä, oikeudenmukaisessa ja vauraassa yhteiskunnassa" (nk. 2040-tiedonanto) sekä tiedonannon "Kohti kunnianhimoista teollista hiilenhallintaa EU:ssa", josta laaditaan erillinen E-kirje. Tiedonannot muodostavat yhdessä komission vision vuoden 2030 jälkeisestä siirtymästä kohti vuoden 2050 ilmastoneutraaliutta. 2040-tiedonanto sisältää myös komission suosituksen EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteeksi, joka perustuu erityisesti sen arvioimaan kolmeen, vuosia 2030-2050 koskevaan päästövähennysskenaarioon.

Suomen kannat

Suomi korostaa, että unionissa on jatkettava johdonmukaisesti ilmastonmuutoksen vastaisia politiikkatoimia, ja että EU:n 2040 ilmastotavoitteen tason tulee johdonmukaisesti ja uskottavasti tukea EU-tason ilmastoneutraaliuden saavuttamista vuoteen 2050 mennessä. Lisäksi Suomi katsoo, että 2040 ilmastotavoitteen saavuttamisen keinojen pääpainon tulee olla päästövähennyksissä. EU:n 2040-ilmastotavoitteen asettamista käsittelevien ennakkovaikuttamislinjauksien (E49/2023) mukaisesti Suomi myös katsoo edelleen, että EU:n 2040 ilmastotavoitteen tulee olla linjassa Pariisin sopimuksen ilmastotavoitteiden kanssa ja perustua parhaaseen käytettävissä olevaan tieteelliseen tietoon.

Suomi tukee komission ehdotusta asettaa EU:lle vuodelle 2040 90 %:n nettopäästövähennystavoite, joka kattaa sekä päästöt että poistumat. Samalla Suomi korostaa, että tavoitteen toimeenpanon pääpainon tulisi olla kustannustehokkaissa päästövähennyksissä ja että tavoitetta toimeenpanevassa lainsäädännössä olisi huomioitava maankäyttösektorin nykytilanne ja epävarmuudet.

Liikennettä koskevat kannat

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena, että komissio ei tiedonannossa ehdota uusia politiikkatoimia liikenteen päästöjen vähentämiseksi, vaan päästövähennykset nojaavat olemassa oleviin aloitteisiin ja toimiin. Suomi yhtyy komission näkemykseen, että lento- ja meriliikenteen vähäpäästöisten ja päästöttömien polttoaineiden saatavuutta olisi tärkeää parantaa myös huomioiden alojen kilpailukyky. Meri- ja lentoliikenteen päästövähennyksiä tulisi edistää ensisijaisesti riittävän määrätietoisin kansainvälisin toimin. Mahdollisesti syntyvää kaksinkertaista taakkaa tulee EU:n toimissa estää ja purkaa. Suomi pyrkii siihen, että talvimerenkulku huomioidaan meriliikenteen päästövähennystoimissa ja mitoiltaan- ja massoiltaan suurempien ajoneuvoyhdistelmien tehokkuus huomioidaan eri aloitteissa. Suomi korostaa tässä yhteydessä myös huoltovarmuuden turvaamisen tärkeyttä.

Traficom yhtyy Suomen kantoihin ja korostaa, kuten Suomen kannanmuodostuksessa on todettu, että päästökauppa on yksi keskeinen EU:n ilmastopolitiikan työkalu. Päästökauppa mahdollistaa EU:n laajuisen toimivaan markkinaan perustuvan päästöjen hinnoittelun. Päästökauppadirektiivin uudistuksen (EU) 2023/959 myötä päästökauppa koskee lentoliikenteen lisäksi myös merenkulkua ja myöhemmin tieliikennettä.

Viite E 10/2024 vp

Tiedonannon mukaan liikenteen päästöjen arvioidaan vähentyvän vuoteen 2040 mennessä lähes 80 % verrattuna vuoteen 2015. Liikennesektori vapautuu hiilestä olemassa olevan 55 – valmiuspaketin toimeenpanolla, joka sisältää teknologisia ratkaisuja ja hiilen hinnoittelua, sekä tehokkaan ja multimodaalisen liikennejärjestelmän avulla. Meri- ja lentoliikenteen päästökaupasta todetaan, että komissio tulee arvioimaan kattavuuden laajentamista. Tämä on tulossa komission tarkasteltavaksi päästökauppadirektiivin kirjausten mukaisesti. Tiedonannon mukaan uusiutuvia polttoaineita priorisoidaan meri- ja lentoliikenteeseen, joissa suoran sähköistämisen potentiaali heikompaa, ja tämä tulee edistämään näiden sektorien kontribuutiota EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Tieliikenteen päästövähennykset tulevat komission arvion mukaan kiihtymään ajan myötä, kun nollapäästöisiä ajoneuvoja otetaan käyttöön EU:n olemassa olevan CO2- raja-arvosääntelyn myötä. Liikennesektorilla siirtymää hiilineutraaliuteen edistävät myös esimerkiksi rautateiden lisääntynyt käyttö, multimodaalinen liikennejärjestelmä, digitaaliset ratkaisut, liikkumisen palvelut ja optimoitu logistiikka. Komission mukaan on tärkeää myös lisätä kestävää ja edullista kaupunkiliikennettä, kuten joukkoliikennettä sekä kävelyä ja pyöräilyä.

Traficom nostaa esiin myös yhdyskuntarakenteen kehittämisen merkityksen joukkoliikenteen ja kävelyn ja pyöräilyn edistämiselle.

Muita huomioita

Traficom nostaa esiin, että kuten tiedonannossa todetaan, ilmastotoimien tekemättömyys voi aiheuttaa suurempia ja kasvavia kustannuksia tulevaisuudessa.

Lisäksi ilmastotoimien edistymisellä on tunnistettavissa positiivisia vaikutuksia mm. luonnon monimuotoisuuteen. Tiedonanto myös korostaa, että skenaarion 3 mukainen päästövähennyspolku vähentäisi ennenaikaisia kuolemia ilmanlaadun paranemisen kautta. Ilmastotoimilla on myös positiivisia synergioita meluhaittojen vähentämisen kanssa.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Jarno Ilme, ylijohtaja

Outi Ampuja, johtava asiantuntija

johtava asiantuntija